

INRIKES

LAG OCH BROTT

Expert: Lagen om visselblåsare kan göra mer skada än nytta

SAMTIDIGT SOM MÅNGA hoppas att den nya visselblåsarlagen som införts i Sverige ska göra det lättare för dem som vill larma om oegentligheter på myndigheter och företag är experternas kritik mot lagen skarp på sina håll.

Malin Nordstrand

malin.nordstrand@epochtimes.se

– Den här lagen är en enda stor chimär. Det är ett bondfångeri som jag befarar kan göra mer skada än nytta, säger yttrandefrihetsexperten Nils Funcke och pekar på att förutsägbarheten i den här lagen vad gäller säkerheten för uppgiftslämnare är oerhört luddig.

Knappt ett år har gått sedan den nya visselblåsarlagen, som ännu inte hunnit prövas i domstol, infördes i Sverige på direktiv av EU. Lagen ska framför allt skydda den som visselblåsar om oegentligheter på en myndighet eller ett företag mot repressalier såsom uppsägning och andra former av straff, och en arbetsgivare som bryter mot lagen ska kunna dömas till skadestånd. Den som visselblåsar ska kunna gör det anonymt.

Enligt direktivet ska myndigheter och företag med över 50 anställda ha särskilda rapporteringssystem där anmälningar tas emot. I första hand ska man rapportera internt på arbetsplatsen men vid behov kan man direkt gå externt till särskilda myndigheter som utsetts av regeringen. När detta gjorts utan resultat, eller vid särskilt allvarliga händelser, kan man gå ut offentligt i medier. För att skyddas av visselblåsarlagen måste uppgifterna man lämnar ha ett allmänintresse.

Nils Funcke menar att lagen är väldigt komplicerad och att det är svårt för enskilda personer att sätta sig in i och förstå alla de förbehåll och krav som finns för att lagen ska gälla. Till exempel måste man kunna avgöra om det finns ett allmänintresse, om upp-

gifterna är sanna, om företaget kommer att lyssna och agera, och när man ska rapportera internt, externt eller gå till media och så vidare.

– Det här lägger ett oerhört krav på dem som ska lämna uppgifter, säger han.

Dessutom påpekar han att man inte alltid kan vara säker på att man är skyddad mot repressalier eller att ens identitet röjs eftersom företagen och myndigheterna kan pröva saken i domstol – oavsett om man lämnat uppgifter anonymt eller med namn.

– Om man då kommer fram till att personen i fråga inte har uppfyllt kraven så gäller inte reglerna i den här lagen. Då har de möjlighet att ta reda på vem som har lämnat uppgifterna. Och om arbetstagaren inte har uppfyllt kraven i lagen kan företaget vidta repressalier, säger han.

– När jag föreläser för journalister säger jag alltid, använd aldrig någonsin den här lagen för att invägga någon i tron om att den skyddar från repressalier, för det gör den inte.

Sammantaget riskerar detta att visselblåsarlagen kan få motsatt effekt än vad som var tänkt.

– Jag befarar att enskilda personer kommer att ta ut en säkerhetsmarginal. För vem vill råka illa ut på sin arbetsplats eller bli av med jobbet? Risken är då att man tystnar istället, säger Nils Funcke.

Sören Öman är ordförande i Arbetsdomstolen och har skrivit en kommentar om den nya visselblåsarlagen. Han säger att tanken med att införa de här särskilda rapporteringskanalerna på myndigheter och företag är att man ska kunna komma tillrätta med missförhållanden utan att behöva gå till medier.

Det här ökar inte säkerheten för uppgiftslämnare, säger yttrandefrihetsexperten Nils Funcke som är kritisk

Det jag är orolig för är att det kan finnas de som tror att de har ett bättre skydd än de har.

SÖREN ÖMAN

Ordförande i Arbetsdomstolen

FOTO: STAFFAN WESTERLUND

– Vad som är bra är att det blir tydligt vart man kan rapportera de här sakerna, att det finns bestämmelser om vilket skydd man har och att det ska finnas rutiner som bland annat ska se till att identiteten på visslaren inte röjs. Dessutom ska man få en återkoppling om man visslar om något, säger han.

Samtidigt håller han med Nils Funcke om att den nya lagen är komplicerad och att det är svårt för den enskilde att bedöma om man omfattas av skyddet eller ej.

– Det har blivit mer byråkratiskt och svårare att förstå sig på, så det är svårt att säga att det har blivit så mycket bättre med den här nya lagen egentligen, säger han och fortsätter:

– Det jag är orolig för är att det kan finnas de som tror att de har ett bättre skydd än de har, som känner sig uppmuntrade av en ny lagstiftning och fina kanaler som man kan rapportera till. Då kanske de gör misstag och rapporterar sådant som de inte har skydd för.

Göteborgs Stad är en av dem som hade en visselblåsarfunktion redan innan kravet om att införa ett sådant rapporteringssystem kom.

Erica Farberger, förste stadsjurist på Stadsledningskontoret i Göteborgs stad, säger i ett mejl till Epoch Times att de inte har märkt att det blivit krångligare för personer att rapportera med den nya lagen.

Hon konstaterar att antalet tips och rapporter har ökat kontinuerligt under de senaste åren. Men att det som skiljer den nya lagen från den gamla främst handlar om sekretessen.

– Skillnaden är att vi nu har sekretessbestämmelser att åberopa beträffande den rapportrande personen, och att vi eventuellt kan sekretessbelägga vissa omständigheter under utredningen. I övrigt är det svårt att konstatera att lagstiftningen medfört förändringar i hur funktionen fungerar eftersom varje tips är unikt, säger hon.

Enligt Sören Öman införde man i samband med den nya visselblåsarlagen nya sekretessbestämmelser som gäller i visselblåsarärenden. Det här innebär att identiteten på den som har vislat ska vara skyddad, både vad gäller myndigheter och företag.

– Däremot har man inte ändrat i rättegångsbalken, så har man vittnesplikt så kan man bli